

Sürdürülebilirlik ve Spor

Cemal Özman¹

Arif Çetin²

Özet

Sürdürülebilirlik, son yıllarda özellikle çeşitli sektörler ve endüstrilerle ilgili olarak önemli ölçüde dikkat çeken bir kavramdır. Spor bağlamında sürdürülebilirlik ise spor organizasyonlarının ve etkinliklerinin gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetinden ödün vermeden mevcut ihtiyaçları karşılama kabiliyetini ifade eder. Çevresel, sosyal ve ekonomik boyutları kapsar ve uzun vadeli yaşayabilirlik için bu boyutlar arasında bir denge oluşturmayı amaçlar. Sporun çevre üzerindeki etkisi, spor endüstrisinde sosyal sorumluluğun önemi ve sürdürülebilir uygulamaların ekonomik faydaları gibi konular sporda sürdürülebilirlik açısından önemlidir. Bu konunun odak noktası, spor kuruluşlarının karbon emisyonlarını azaltmak, kapsayıcılığı ve çeşitliliği teşvik etmek ve yerel ekonomiye katkıda bulunmak için sürdürülebilir stratejileri nasıl uygulanacağıdır. Bu kilit alanların, sürdürülebilirliğin spor sektöründe oynadığı rolü ve toplum için nasıl olumlu bir değişim yaratabileceğini daha iyi anlayabiliriz.

Sürdürülebilirlik Tanımı ve Kavramı

Sürdürülebilirlik, literatürde çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Sürdürülebilirlik, çevreyi ve çevresel sistemleri gelecek yıllarda da aynı verimlilikle sürdürebilme yeteneği olarak tanımlanabilir (Sargın ve Dursun, 2023). Ayrıca, kaynakların hem mevcut hem de gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılamak için verimli bir şekilde kullanılmasına rehberlik eden bir felsefe, yaklaşım veya uygulama olarak da tanımlanmaktadır. Ayrıca sürdürülebilirlik, istenen sosyal, ekonomik ve çevresel sonuçlara ulaşmak için kaynakların

1 Bartın Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı, Spor Yöneticiliği Bölümü, cozman@bartin.edu.tr Orcid: 0000-0003-2812-1106

2 Marmara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı, Spor Yöneticiliği Bölümü, arif.cetin@marmara.edu.tr Orcid: 0000-0002-7430-4803

kullanımı ve tahsisinde sorumlu kararlar alma becerisi ile karakterize edilir (Ozili, 2022).

Sürdürülebilirlik, ekonomik, çevresel ve sosyal yönleri kapsar ve genellikle uzun vadeli uygulanabilirlik ve gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden bugünün ihtiyaçlarını karşılama yeteneği ile ilişkilendirilir (Pazienza vd., 2022). Sürdürülebilirlikte yalnızca organizasyonla kalmayıp aynı zamanda paydaşlar, piyasalar, toplum ve doğal çevre üzerindeki etkilerin hesaba katılmasını gerektirir. Aynı şekilde, sürdürülebilirlik finansal kontrole sınırlı değildir ve ekolojik süreçleri ve yöneticilerin sürdürülebilirlik konularında yanlış bilgilendirilmelerinin önlenmesini içeren daha geniş bir kapsam gerektirir (Jabot, 2022).

Sürdürülebilirlik birkaç nedenden dolayı önemlidir. İlk olarak sürdürülebilirlik çevrenin korunmasına ve doğal kaynakların daha fazla zarar görmesinin önlenmesine yardımcı olur. Çevre üzerindeki olumsuz etkileri en aza indiren ve karbon emisyonlarını azaltan uygulamaları teşvik eder. Organizasyonlar sürdürülebilir uygulamaları benimseyerek küresel ısınmanın önlenmesine ve doğal kaynakların korunmasına katkıda bulunabilirler (Rosman vd., 2022). Ayrıca, sürdürülebilirlik uygulamaları ekonomik faydalar da sağlayabilir. Örneğin, enerji yönetim sistemleri gibi sürdürülebilir önlemlere yatırım yapmak, enerji tüketimini azaltarak maliyet tasarrufu sağlayabilir (Robbereg, 2023).

Sürdürülebilir uygulamalar aynı zamanda bir şirketin itibarını ve imajını geliştirerek çevreye duyarlı tüketicilerin ilgisini çekebilir ve müşteri sadakatinin artmasını sağlayabilir. Ayrıca, sürdürülebilirlik sosyal refah için de çok önemlidir. İşçilerin ve toplulukların refahı gibi iş faaliyetlerinin sosyal etkilerinin dikkate alınmasını içerir. Şirketler sosyal sürdürülebilirliğe öncelik vererek çalışanlara adil muamele edilmesini sağlayabilir, güvenli çalışma koşulları sunabilir ve toplumun genel refahına katkıda bulunabilir. Sürdürülebilir uygulamalar aynı zamanda istihdam fırsatları yaratabilir ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunabilir (Jamil ve Rasheed, 2023).

Dahası, sürdürülebilirlik işletmelerin uzun vadeli yaşayabilirliği ve başarısı için önemlidir. Organizasyonların değişen piyasa koşullarına ve düzenleyici gerekliliklere uyum sağlamasına yardımcı olur (Balasubramanian vd., 2022). Şirketler sürdürülebilirliği benimseyerek faaliyetlerini geleceğe hazırlayabilir ve iklim değişikliği ve kaynak kıtlığı ile ilişkili riskleri azaltabilir (Savić ve Bonić, 2022).

Özetle, sürdürülebilirlik çevreyi koruduğu, ekonomik faydaları teşvik ettiği, sosyal refahı artırdığı ve işletmelerin uzun vadeli yaşayabilirliğini

sağladığı için önemlidir. Şirketler, sürdürülebilir uygulamaları benimseyerek daha sürdürülebilir bir geleceğe katkıda bulunabilir ve hem kendileri hem de bir bütün olarak toplum için değer yaratabilirler.

Sürdürülebilirlik ve Spor

Spor bağlamında sürdürülebilirlik son yıllarda büyük ilgi görmektedir. Spor kuruluşları, çevresel sürdürülebilirlik girişimlerini uygulamanın ve sürdürülebilirlik kampanyalarının etkinliğini değerlendirmenin öneminin farkına varmıştır. Bu kampanyaların başarısı, sürdürülebilir davranışları engelleyen dış kısıtlamaları en aza indirirken sürdürülebilirliğe yönelik olumlu tutumları artırmaya dayanmaktadır (Trail ve McCullough, 2019).

Sürdürülebilirlik kampanyalarını değerlendirmenin yanı sıra, sporun sürdürülebilir kalkınmadaki rolünü de göz önünde bulundurmak çok önemlidir. Örneğin spor kampları, katılımcıların, özellikle de çocukların ve gençlerin sorumlu davranış ve sürdürülebilir kalkınma konusunda eğitilmesinde önemli bir rol oynayabilir. Bu kamplar, spor ve oyunlar aracılığıyla sürdürülebilirlik ve sorumlu davranış değerlerini aşlamak için bir fırsat sunmaktadır. Sürdürülebilirlik sorunlarını spor faaliyetlerine dahil ederek gençler sürdürülebilir uygulamalar hakkında bilgi edinebilir ve sürdürülebilir turizm gelişimine katkıda bulunabilirler. Spor kampları, sürdürülebilir kalkınmanın daha iyi anlaşılması ve katılımcılar arasında sorumlu davranışların teşvik edilmesi için bir temel oluşturabilir (Andelkovic vd., 2023).

Kurumsal sosyal sorumluluk da spor kuruluşlarının sürdürülebilirliğinde önemli bir rol oynamaktadır. Spor alanındaki bu faaliyetler, sürdürülebilir kalkınma ve kurumsal sürdürülebilirliğin sağlanması için önemlidir. Spor örgütleri, sürdürülebilir kalkınma ve kurumsal sürdürülebilirliğe katkı sağlamak için stratejik planlarında bu faaliyetlerine yer vermelidir (Kızılgüneş ve Koçak, 2021). Spor kuruluşları, kurumsal sosyal sorumluluk girişimlerinde bulunarak itibarlarını artırabilir ve olumlu sosyal ve çevresel etkiler yaratabilirler. Bu faaliyetler, sporda çeşitliliği ve kapsayıcılığı teşvik etmekten, faaliyetlerinde çevre dostu uygulamaları hayata geçirmeye kadar uzanabilir. Bu girişimleri stratejik planlarına entegre ederek spor kuruluşları daha sürdürülebilir bir geleceğe aktif olarak katkıda bulunabilir ve aynı zamanda artan kamu desteği ve marka sadakatinin faydalarından yararlanabilirler.

Genel olarak sporda sürdürülebilirlik; sürdürülebilirlik kampanyalarının değerlendirilmesi, sürdürülebilir davranışların teşvik edilmesi, sürdürülebilirliğin spor kamplarına dahil edilmesi, geleneksel sporların

kültürel değerinin tanınması, sürdürülebilir spor tesislerinin geliştirilmesi ve kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin uygulanması gibi çeşitli yönleri kapsamaktadır. Spor kuruluşları bu faktörleri göz önünde bulundurarak sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunabilir ve katılımcılar ile paydaşlar arasında sorumlu davranışları teşvik edebilir.

Sporun Çevresel Etkileri

Sporun çevre üzerinde önemli bir etkisi vardır ve bu etkilerin değerlendirilmesi ve azaltılmasına yönelik ilgi giderek artmaktadır. Birçok çalışma, spor kampanya ve girişimleri çevresel sürdürülebilirliği değerlendirmeye odaklanmıştır. Sürdürülebilirlik kampanyalarının spor katılımcılarının tutum ve davranışlarını etkilemedeki etkinliğini değerlendirmek için Spor Sürdürülebilirlik Kampanyası Değerlendirme Modeli'ni geliştirilmiştir. Bu model, sürdürülebilirlik kampanyalarının tutumlar ve sürdürülebilirlik girişimlerine katılım üzerindeki etkisini değerlendirmek için ihtiyaçlar, değerler, iç ve dış kısıtlamalar ve geçmiş davranışlar gibi faktörleri dikkate almaktadır (Trail ve McCullough, 2019).

Sporun en önemli çevresel etkilerinden biri, karbon emisyonlarına ve iklim değişikliğine katkıda bulunan seyirci seyahatleridir (Triantafyllidis, Ries ve Kaplanidou, 2018; Thormann, Wicker ve Braksiek, 2022; Thormann ve Wicker, 2021). Benzer şekilde, Pereira ve arkadaşları (2019) İngiltere Premier Ligi kulüplerinin seyahat modellerinin karbon ayak izini değerlendirmiş ve futbolun içerdiği kapsamlı seyahatlerin ele alınması gerektiğinin altını çizmiştir.

Sporun ekonomik, çevresel ve sosyal faktörler olarak sınıflandırılacak çevresel etkileri de vardır. Sosyal faydalar, çevresel faydalar, ekonomik faydalar ve olumsuz etkiler yerel halkın spor turizminin etkilerine yönelik algılamalarında temel faktörler olarak belirlenmiştir (Triantafyllidis, Ries ve Kaplanidou, 2018).

Genel olarak sporun çevresel etkileri çok çeşitlidir ve seyirci seyahati, sürdürülebilirlik kampanyaları ve spor turizmi gibi alanları kapsar. Bu etkilerin değerlendirilmesi ve azaltılması, spor endüstrisinde çevresel sürdürülebilirliğin teşvik edilmesi için çok önemlidir.

Spor Etkinliklerinde Karbon Dengeleme

Spor etkinlikleri, sürdürülebilirliği teşvik etmek ve karbon emisyonlarını azaltmak için birçok fırsata sahiptir. Dolayısıyla, mega spor etkinlikleri ve geniş katımlı spor etkinlikleri karbon nötrleme açısından büyük ilgi

görmektedir. Birçok uluslararası federasyonda sürdürülebilirlik konusunu zorunluluk olarak tüm yarış organizatörlerine getirmektedir.

Spor etkinlikleri bağlamında karbon ayak izi, seyahat davranışları, sporla ilgili ürünlerin tüketimi ve katılımcıların çevresel yönelimi gibi faktörlerden etkilenmektedir. Araştırmalar, sporda çevre yanlısı eylemlerin kulüp üyelerinin refahı üzerinde olumlu bir etkisi olabileceğini ve yüksek karbon ayak izine sahip bireylerin daha düşük refah bildirdiğini göstermiştir. Katılımcıların karbon ayak izlerini dengelemek için ödeme yapmaya istekli olduklarına dair kanıtlar da mevcuttur; bu da karbon emisyonlarının azaltılmasında bireysel çevre bilincinin önemini göstermektedir (Triantafyllidis ve Davakos, 2019).

Spor etkinliklerinin karbon ayak izini azaltma çabaları arasında çevre yanlısı uygulamaların hayata geçirilmesi ve gönüllü karbon dengeleme programlarının geliştirilmesi yer almaktadır. Örneğin, Yunanistan'daki Olympus Maratonu, katılımcıların seyahat davranışlarından kaynaklanan karbondioksit emisyonlarını azaltmayı amaçlamaktadır (Triantafyllidis ve Kaplanidou, 2022). Benzer şekilde Paris Maratonu, sera gazı emisyonlarını %94 oranında azaltarak tamamen karbon nötr olan ilk maraton oldu. Etkinlik atık üretimini %30 oranında azaltmış, tekstil ürünlerini geri dönüştürmüş ve bir gıda bankasına gıda bağışında bulunmuştur. Organizatörler ayrıca 140.000 fidan dikip etkinlik organizasyonunda %100 elektrikli araçlara geçiş yapmıştır. 2019 yılından geri karbon salınımını dengelemek için Kenya'daki kırsal topluluklara yardım eden bir proje olan Livelihood fonu ile stratejik ortaklık kurmuştur (Mcguire, 2019).

Spor endüstrisindeki sürdürülebilirlik kampanyalarının etkinliğini değerlendirmek için bir spor sürdürülebilirlik kampanyası değerlendirme modeli geliştirilmiş ve test edilmiştir. Bu model, çevresel sürdürülebilirlik kampanyalarının etkisini değerlendirmeye ve spor katılımcıları arasında olumlu tutumları ve sürdürülebilir davranışları teşvik etmeye yardımcı olabilir. Spor katılımcılarının ihtiyaçlarını ve değerlerini anlamak, etkili sürdürülebilirlik kampanyaları tasarlamak için çok önemlidir (Trail ve McCullough, 2019).

Sonuç olarak spor organizasyonları ve etkinlikleri, sürdürülebilir davranışların teşvik edilmesinde ve karbon emisyonlarının azaltılmasında önemli bir role sahiptir. Karbon emisyonlarını dengeleme, spor etkinliklerinin karbon ayak izini azaltma ve çevre yanlısı uygulamaları hayata geçirme çabaları, çevresel sürdürülebilirliğe yönelik önemli adımlardır. Ayrıca, sporda aşırı işlenmiş gıdaların tüketiminin ele alınması ve bireysel çevre bilincinin teşvik edilmesi, spor endüstrisinin karbon ayak izinin azaltılmasına katkıda bulunabilir.

İklim Değişikliği ve Spor

İklim değişikliği, spor endüstrisi, özellikle de açık hava ve kış sporları için önemli ve büyüyen bir zorluk teşkil etmektedir. İklim değişikliğinin spor etkinlikleri üzerindeki etkileri, iklim kırılganlığı, maruziyet, hassasiyet ve uyum kapasitesini dikkate alan Spor Organizasyonlarının İklim Kırılganlığı çerçevesi kullanılarak kavramsallaştırılabilir. Bu çerçeve, uygulayıcıların iklim değişikliğinin risklerini anlamalarına ve etkilerini hafifletmek için stratejiler geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Bununla birlikte, iklim değişikliğinin spor yönetimi üzerindeki spesifik etkilerine ilişkin araştırma eksikliği bulunmaktadır. Bu boşluk, spor yönetimi uygulayıcılarını, son yıllardaki etkinlik iptalleri ve ekonomik kayıpların da gösterdiği gibi, iklim değişikliğinin yarattığı zorlukları ele alma konusunda yetersiz bırakmıştır (Orr ve Inoue, 2019).

Bir kayak merkezi bulunduğu lokasyona 2023 ve 2013 yıllarındaki düşük kar yağışı nedeniyle mali ve sosyal kayıplar yaşamıştır. Bu sorunu çözmek için dağ, yapay kar yatırım yaparak iklim koşullarından bağımsız olarak yıl boyunca kayak ve snowboard yapma imkânı sunmuştur. Ayrıca merkez, dağ bisikleti etkinliklerine ev sahipliği yaparak, spor endüstrisini çeşitlendirerek ve yeni altyapı ve çevre teknolojileri uygulayarak sunduğu hizmetleri çeşitlendirmiştir. Böylelikle, iklim değişikliğinin etkilerini hafifletmiştir (Orr ve Inoue, 2019).

Sonuç olarak iklim değişikliği spor endüstrisi için önemli zorluklar teşkil etmektedir. Fiziksel aktivite ve spora katılım üzerindeki etkileri bölgeye ve belirli faaliyetlere bağlı olarak değişmektedir.

Sürdürülebilir Sporun Ekonomik Yönleri

Sürdürülebilir sporun ekonomik boyutları giderek artan bir ilgi ve araştırma konusudur. Birçok çalışma, spora yapılan kamu harcamaları ile bölgesel sürdürülebilir kalkınma arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Wang ve arkadaşları (2022), spora yapılan kamu harcamalarının artırılmasının, özellikle bölgesel ekonomik kalkınma düzeyi geliştikçe, bir bölgenin sürdürülebilir kalkınmasını etkili bir şekilde teşvik edebileceğini bulmuştur. Bu durum, devletin spora yaptığı yatırımın bir bölgede kalkınmaya katkıda bulunabileceğini göstermektedir.

Sürdürülebilir sporun yerel topluluklar ve turizm üzerindeki ekonomik etkisi de araştırılmıştır. Perna ve arkadaşları (2019), spor faaliyetlerinin ve etkinliklerinin ekonomik maliyetlerine ve bir bölgenin imaj projeksiyonuna ve çekiciliğine katkılarına odaklanmıştır. Sporun sağlıklı yaşam tarzlarını, kapsayıcı büyümeyi ve sürdürülebilir şehirleri teşvik etme potansiyelini

vurgulamışlardır. Benzer şekilde, Perić ve arkadaşları (2016) spor turizmi için turist deneyimi, emniyet ve güvenlik ile çevre gibi kritik konuları dikkate alan kavramsal bir iş modeli önermiştir.

Ayrıca, sürdürülebilir iş modelleri kavramı spor ve inovasyon bağlamında da incelenmiştir. Bilan ve arkadaşları (2020) sürdürülebilir iş modellerinin sosyal, çevresel ve ticari faaliyetleri entegre ederek çok çeşitli paydaşlar için parasal ve parasal olmayan değer yaratmayı amaçladığını ortaya koymuştur. Sürdürülebilir iş modellerinde yeniliklerin, kurumsal sosyal sorumlulukların ve temiz üretimin önemini vurgulamışlardır. Spor işletmelerinin sürdürülebilir kalkınmasında ve rekabet avantajlarında araştırma ve geliştirmenin rolü önemlidir (Chen vd., 2019).

Genel olarak sürdürülebilir sporun ekonomik boyutları, devlet harcamaları, rekabetçi sporların gelişimi, yerel topluluklar ve turizm üzerindeki etki ve sürdürülebilir iş modelleri ve inovasyonun rolü dahil olmak üzere çeşitli yönleri kapsamaktadır.

Sürdürülebilir Sporda Yönetişim ve Politika

Yönetişim ve politika, spor endüstrisinde sürdürülebilirliğin teşvik edilmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Sürdürülebilirlik kampanyalarının spor katılımcılarının tutum ve davranışlarını etkilemedeki etkinliği, Spor Sürdürülebilirlik Kampanyası Değerlendirme Modeli kullanılarak değerlendirilebilir. Bu model, sürdürülebilir bir şekilde hareket etmek için dış kısıtlamaların olumsuz etkisini en aza indirirken kampanyaya yönelik olumlu tutumları artırmanın önemini vurgulamaktadır. Bu sayede, sürdürülebilir davranışsal niyetler artırılabilir ve sürdürülebilirlik kampanyalarının başarısı sağlanabilir. Spor katılımcılarının ihtiyaçlarını ve değerlerini anlamak, sürdürülebilirlik kampanyaları oluşturmak ve ilerletmek için çok önemlidir. Pazarlamacılar ve yöneticiler, bu ihtiyaçları ve değerleri belirleyerek katılımı teşvik etmek ve kampanyaya yönelik olumlu tutumları geliştirmek için özel mesajlar şekillendirebilir (Trail ve McCullough, 2019).

Spor endüstrisi, sürdürülebilir kalkınmayı ve kurumsal sürdürülebilirliği teşvik etmede kurumsal sosyal sorumluluğun değerini kabul etmiştir. Spor kuruluşları, sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerini stratejik planlarına dahil etmelidir. Sporun topluma ulaşma gücü, spor alanında kurumsal sosyal sorumluluk üzerinde çalışılması gereken önemli bir alan haline getirmektedir (Kızılgüneş ve Koçak, 2021).

Sürdürülebilir ulaşım, spor endüstrisinde sürdürülebilirliğin bir diğer önemli yönüdür. Karbondioksit emisyonlarını kontrol etmek ve sürdürülebilir ulaşım davranışlarını teşvik etmek için stratejik yönetim yaklaşımları ve

politika geliştirme gereklidir. Spor kuruluşları, seyircilerin sürdürülebilir ulaşım seçeneklerini kullanmalarını teşvik etmek için spor etkinliklerinde belirli uygulamaları hayata geçirmelidir (Triantafyllidis, 2018).

Spor, dönüştürücü sürdürülebilirlik öğrenimi için bir mekân ve araç olarak da kullanılabilir. Birleşmiş Milletler ‘in İklim Eylemi için Spor çerçevesi, spor yoluyla daha sürdürülebilir davranışları teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Dönüştürücü sürdürülebilirlik öğrenme müdahaleleri, ekolojik sorunlara ilişkin farkındalığı artırabilir ve spor endüstrisinde gerekli eylem ve kurumsal liderliği teşvik edebilir. Öğrenciler spor yönetimi organizasyonlarında uygulamalı öğrenme fırsatlarından faydalanabilirken, spor organizasyonları da sürdürülebilirlik çabalarını sergileyebilir ve sürdürülebilirlik uygulamalarını geliştirebilir (Orr vd., 2020).

Sonuç olarak spor endüstrisinde sürdürülebilirliği teşvik etmek için yönetim ve politika çok önemlidir. Sporda Sürdürülebilirlik Kampanyası Değerlendirme Modeli, sürdürülebilirlik kampanyalarının spor katılımcılarının tutum ve davranışlarını etkilemedeki etkinliğini değerlendirmek için kullanılabilir. Kurumsal sosyal sorumluluk, sürdürülebilir yönetim stratejileri, sürdürülebilir spor gelişimi, sürdürülebilir ulaşım ve dönüştürücü sürdürülebilirlik öğrenimi, sürdürülebilir sporda yönetim ve politikanın önemli yönleridir. Spor endüstrisi bu stratejileri uygulayarak sürdürülebilir kalkınmaya ve kurumsal sürdürülebilirliğe katkıda bulunabilir.

Olimpik Hareket Gündem 21: Sürdürülebilir Kalkınma İçin Spor

Olimpik Hareket, spor organizasyonlarında ve etkinliklerinde sürdürülebilir davranışların ve çevrenin korunmasının teşvik edilmesinin önemini kabul etmiştir. Spor organizasyonları, temel geri dönüşüm programlarından başlayarak karbon emisyonlarını dengelemeye odaklanan daha gelişmiş programlara kadar çeşitli çevresel sürdürülebilirlik girişimlerini hayata geçirmiştir. Bu girişimler, katılımcıları etkinliklere sürdürülebilir seyahati teşvik etmek ve etkinlikler sırasında uygun atık bertarafı gibi sürdürülebilir davranışlara dahil ederek spor etkinliklerinin çevresel etkisini azaltmayı amaçlamaktadır (Trail ve McCullough, 2019).

Sürdürülebilirliğin Olimpiyat Oyunlarına entegrasyonu da bir odak noktası olmuştur. 1994’teki Lillehammer Kış Olimpiyat Oyunları, çevrenin korunmasını organizasyon komitesinin planlama ve eylemlerine entegre eden ilk “yeşil” Olimpiyat Oyunları olmuştur (Xu vd., 2021). Lillehammer 1994 Kış Olimpiyat Oyunları, sürdürülebilir mega etkinlik organizasyonu için bir örnek oluşturarak çevre ve sürdürülebilirlik uygulamalarını hayata geçiren ilk organizasyon olmuştur. Sürdürülebilirlik, Olimpiyat Oyunlarının yaşam

döngüsü boyunca sürdürülebilirlik ilkelerine odaklanan Olimpiyat Gündemi 2020'nin merkezi bir ayağı haline gelmiştir. Nadir kuşları korumak için bir sürat pateni arenasının yerinin değiştirilmesi ve enerji kullanımını azaltmak için mağara salonunun inşa edilmesi gibi 20'den fazla sürdürülebilirlik projesi 1994 Oyunları için uygulanmıştır. Olimpiyat madalyaları doğal, yerel kaynaklı granit ve cam çimentodan yapıldı ve toplu taşıma birincil ulaşım şekli oldu. 1994 Oyunları için kullanılan 10 spor salonunun tamamı bugün de kullanılmakta olup, yedi tanesi 2016 Kış Gençlik Olimpiyat Oyunlarında kullanılmıştır. Lillehammer Olympiapark ile Hafjell ve Kvitfjell Alpine Mekanları, Norveç'in en yaygın kullanılan çevre sertifikalarından biri olan ve Avrupa'da AB tarafından tanınan ilk ulusal program olan Norveç standardı Eco-Lighthouse ile sertifikalandırılmıştır. Lillehammer 1994 aynı zamanda Norveç'te yetenekli bir sporcu nesline de ilham verdi. 1994 Oyunlarında 26 madalya ile en fazla madalyayı kazanan Norveçli sporcular, 24 yıl sonra PyeongChang'da da bu başarıyı tekrarlayarak 39 madalya kazanmıştır (aroundtherings, 2021). O zamandan bu yana, Uluslararası Olimpiyat Komitesi çevrenin korunması ve sürdürülebilir kalkınmayı stratejik öncelikler olarak vurgulamıştır. Vancouver Olimpiyat Oyunları Organizasyon Komitesi, 2010 yılında çevresel sürdürülebilirliğin temel bir strateji olmasını sağlamak için bir sürdürülebilirlik ve kaynak yönetimi komitesi kurmuştur (Xu vd., 2021).

Genel olarak, Olimpiyat Hareketi ve spor organizasyonları sürdürülebilir kalkınma ve çevrenin korunmasını teşvik etmek için çaba sarf etmektedir. Bununla birlikte, spor katılımcılarını sürdürülebilirlik kampanyalarına dahil etme ve çevresel sürdürülebilirlik çabalarını etkili bir şekilde iletme konusunda zorluklar bulunmaktadır. Sporun, değişim için topluluk kapasitesi oluşturma ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etme konusundaki rolünü anlamak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır (Andersson, 2021). Hükümetler, toplum kuruluşları ve paydaşlar arasındaki iş birliği, sürdürülebilir bir Olimpik spor katılım mirası elde etmek için çok önemlidir (Shi ve Bairner, 2022). Spor kuruluşları, sürdürülebilirlik kampanyalarının etkinliğini değerlendirerek ve çevresel iletişimlerini geliştirerek sürdürülebilir davranışlar üzerindeki etkilerini artırabilir ve daha sürdürülebilir bir geleceğe katkıda bulunabilirler.

Sürdürülebilir Spor ve Etkinlik Yönetimi

Sürdürülebilir spor ve etkinlik yönetimi, spor etkinliklerinin ekonomik ve sosyal faydalarını artırırken çevresel ayak izini azaltmaya odaklanan, giderek büyüyen bir araştırma ve uygulama alanıdır. Spor etkinliği yönetiminde sürdürülebilir enerji sistemlerine ulaşmaya yönelik yaklaşımlardan biri, otomasyon entegrasyonudur. Bu teknolojiler, etkinlikler sırasında enerji

tüketimini optimize etmeye yardımcı olarak sürdürülebilirlik ve maliyet etkinliğinde önemli iyileştirmeler sağlayabilir. Sürdürülebilir enerji sistemlerinin spor etkinliklerine entegre edilmesinin fizibilitesini ortaya koyan bu yaklaşım, diğer sektörler için bir model oluşturarak çeşitli sektörlerde sürdürülebilir enerji yönetimi uygulamalarının benimsenmesini teşvik edebilir (Zhang ve Yang, 2023).

Enerji yönetimine ek olarak spor etkinliklerinde sürdürülebilirliğin diğer yönleri de önemlidir. Örneğin, araştırmalar spor organizasyonlarının sürekli olarak enerji, su ve kağıt tüketimini azaltmanın yollarını aradığını, ayrıca geri dönüşüm ve sürdürülebilir ulaşım yöntemlerinin kullanımı gibi çevre dostu uygulamaları teşvik ettiğini ortaya koymuştur (Triantafyllidis, 2018). Spor etkinliklerinin çevresel etkisi, etkinliğin ölçeğine bağlı olarak değişebilir. Daha küçük ölçekli etkinliklere ev sahipliği yapan bölge sakinleri çevre üzerindeki etkiye daha duyarlıdır (Boonsiritomachai ve Phonthanakitithaworn, 2019). Bu nedenle, spor etkinliklerinin çevresel etkilerini göz önünde bulundurmak ve olumsuz etkileri azaltmak için önlemler almak önemlidir.

Toplum katılımı, sürdürülebilir spor etkinliği yönetiminde bir diğer önemli faktördür. Yerel halkın desteği, spor etkinlikleri turizminin gelişimi için çok önemlidir. Halkın katılımı, bölge sakinlerinin turizm etkilerine ilişkin algılarını ve turizm gelişimine verdikleri desteği etkileyebilir. Spor etkinliği organizatörleri, toplumu karar alma süreçlerine dahil ederek ve endişelerini ele alarak yerel sakinlerin spor etkinlikleri turizmüne desteğini artırabilir (Boonsiritomachai ve Phonthanakitithaworn, 2019). Spor etkinlikleri turizminin ekonomik etkisi de önemli bir husustur. Mega spor etkinliklerine ev sahipliği yapmanın ekonomi üzerinde olumlu bir etkisi olabilir; bu tür etkinliklere ev sahipliği yapmanın ev sahibi ülkenin ekonomisinin büyümesi üzerindeki etkisini analiz eden çalışmalar mevcuttur (Idrees vd., 2021).

Genel olarak sürdürülebilir spor ve etkinlik yönetimi, spor etkinliklerinin ekonomik, çevresel ve sosyal yönlerini dikkate alan kapsamlı bir yaklaşım gerektirir. Otomasyon sistemlerinin bütünleştirilmesi sürdürülebilir enerji sistemlerine ulaşılmasına yardımcı olabilirken, toplum katılımı, çevresel girişimler ve sorumlu turizm uygulamaları da dikkate alınması gereken önemli faktörlerdir. Spor etkinlikleri endüstrisi, sürdürülebilir uygulamaları benimseyerek hem sektörün kendisi hem de bir bütün olarak gezegen için daha sürdürülebilir bir geleceğe katkıda bulunabilir.

IOC Spor, Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma Rehberi

Spor, çevre ve sürdürülebilir kalkınma arasındaki ilişki son yıllarda giderek daha fazla dikkat çekmektedir. Birçok çalışma, çevresel sürdürülebilirliğin

spor organizasyonlarına ve faaliyetlerine dahil edilmesinin önemini vurgulamıştır (Atalay, 2021). Birleşmiş Milletler, sporu sürdürülebilir kalkınmanın önemli bir destekçisi olarak kabul etmiş ve spor endüstrisi ile bölgesel sürdürülebilir kalkınma arasındaki ilişki üzerine araştırma yapılması çağrısında bulunmuştur (Yang vd., 2020; Salimi vd., 2023).

Spor etkinlikleri ve organizasyonları, çevreyi ve enerji tüketimini etkileme potansiyeline sahiptir. Bu nedenle, sporun sürdürülebilir çevresel kalkınmadaki rolünü araştırmak ve olumsuz çevresel etkileri en aza indirmek için stratejiler geliştirmek çok önemlidir (Dastbarhagh vd., 2023). Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) çevresel kaygıları ele almak için adımlar atmış ve spor ve çevre konusunda kılavuzlar yayınlamıştır (Atalay, 2021; Bayle, 2015). IOC ayrıca, paralimpik sporları da dahil olmak üzere sporda yaralanma ve hastalık verilerinin kaydedilmesi ve raporlanması için evrensel bir metodoloji önermiştir (Derman vd., 2021).

Araştırma açısından bakıldığında, sürdürülebilir spor girişimciliği ve inovasyonu üzerine iş stratejisi, ürün inovasyonu ve sürdürülebilirlik kaygıları gibi alanlara odaklanan ve giderek büyüyen bir çalışma alanı bulunmaktadır (Gonzalez-Serrano vd., 2020). Ayrıca spor, toplum içerisindeki sosyal uyumu güçlendirerek ve sosyal değişimi teşvik ederek sosyal sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunabilir (Yang vd., 2020).

Sonuç olarak spor, çevre ve sürdürülebilir kalkınma arasındaki ilişki karmaşık ve çok yönlü bir konudur. Spor endüstrisi ile bölgesel sürdürülebilir kalkınma arasındaki koordinasyon ve itici faktörlerin yanı sıra sporun sosyal ve çevresel sürdürülebilirliği teşvik etmedeki rolünü anlamak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Bu araştırma, sporun sürdürülebilir kalkınma üzerindeki olumlu etkisini en üst düzeye çıkaracak strateji ve politikaların geliştirilmesi için bilgi sağlayabilir.

ISO 26000-ISO 20121 ve Sürdürülebilir Spor

ISO 26000 ve ISO 20121, spor endüstrisi de dahil olmak üzere çeşitli sektörlerde sürdürülebilirliği ve sosyal sorumluluğu teşvik eden uluslararası standartlardır. ISO 26000, kurumsal sürdürülebilirlik için kılavuz ilkeler sağlar ve sosyal sorumluluğu, bir firmanın sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunmak için gerçekleştirdiği eylemler olarak tanımlanır. Öte yandan ISO 20121, spor etkinlikleri de dâhil olmak üzere özellikle etkinlik sürdürülebilirlik yönetim sistemlerine odaklanan bir standarttır ISO 26000 ve BM Küresel İlkeler Sözleşmesi ilkelerine dayanmaktadır (Chirieleison ve Rizzi, 2020).

Bu standartların 2012 Londra Olimpiyatları gibi spor endüstrisinde uygulanması sürdürülebilir sonuçları hedefleyen girişimlere yol açmıştır. Bu girişimler arasında sürdürülebilir tedarikçilerin seçilmesi, düşük karbonlu enerji kaynaklarının kullanılması ve çöp sahasına gönderilen atıkların en aza indirilmesi yer almaktadır. Doğrudan 2012 Oyunlarından esinlenen ISO 20121 standardı, sürdürülebilir spor etkinlikleri için bir plan haline gelmiştir. Bu standart, etkinliğin kendi etkilerinin ötesine geçmekte ve sürdürülebilirliği daha geniş çapta teşvik etmeyi amaçlamaktadır (Milner-Gulland vd., 2021).

Spor endüstrisi ile bölgesel sürdürülebilir kalkınma arasındaki ilişki, daha fazla araştırma gerektiren bir alandır. Spor, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin önemli bir destekçisi olarak kabul edilmiştir. Bu ilişkinin anlaşılması ve ilgili araştırmaların yapılması, spor endüstrisinin genel sürdürülebilirliğine ve bölgesel kalkınma üzerindeki etkisine katkıda bulunabilir (Yang vd., 2020).

Sonuç olarak ISO 26000 ve ISO 20121, spor endüstrisi de dahil olmak üzere çeşitli sektörlerde sürdürülebilirliği ve sosyal sorumluluğu teşvik eden uluslararası standartlardır. Bu standartlar, sırasıyla kurumsal sürdürülebilirlik ve etkinlik sürdürülebilirlik yönetim sistemleri için kılavuzlar sağlamaktadır. Bu standartların spor endüstrisinde uygulanması, değer zinciri boyunca sürdürülebilir sonuçları hedefleyen girişimlere yol açmıştır.

Kaynaklar

- Andelkovic, Z., Bratic, M., Stamenkovic, S., Pavlovic, L., Dankovic, G. (2023). The Importance Of Youth Sport Camps For Sustainable (Tourism) Development. *FU Phys Ed Sport*. <https://doi.org/10.22190/fupes221221001a>
- Andersson, E. (2021). Public Pedagogy and Leadership In Sports Organisations: Futebol Dá Força For Sustainability?. *European Educational Research Journal*, 3(21), 450-468. <https://doi.org/10.1177/147490412111053721>
- Aroundtherings, 2021 <https://www.infobae.com/aroundtherings/articles/2021/07/12/lillehammer-celebrates-25-years-since-the-first-green-olympic-games/> (ErişimTarihi: 26.07.2023)
- Atalay, A. (2021). Environmental Sustainability and Sports. *J. corp. Gov. Insur. Risk manag.*, 1(8), 19-38. <https://doi.org/10.51410/jcgirm.8.1.2>
- Balasubramanian, S., Shukla, V., Islam N. ve Manghat, S. (2022). Construction Industry 4.0 and Sustainability: An Enabling Framework. *IEEE Trans. Eng. Manage.*, 1-19. <https://doi.org/10.1109/tem.2021.3110427>
- Bayle, E. (2015). Olympic Social Responsibility: a Challenge For The Future. *Sport in Society*, 6(19), 752-766. <https://doi.org/10.1080/17430437.2015.1108646>
- Bilan, Y., Pimonenko, T., Starchenko, L. (2020). Sustainable Business Models For Innovation and Success: Bibliometric Analysis. *E3S Web Conf.*, (159), 04037. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202015904037>
- Boonsiritomachai, W., Phonthanukitithaworn, C. (2019). Residents' Support For Sports Events Tourism Development In Beach City: the Role Of Community's Participation And Tourism Impacts. *SAGE Open*, 2(9), 215824401984341. <https://doi.org/10.1177/2158244019843417>
- Chen, G., Zhang, J., Pifer, N. (2019). Corporate Governance Structure, Financial Capability, and The R&D Intensity In Chinese Sports Sector: Evidence From Listed Sports Companies. *Sustainability*, 23(11), 6810. <https://doi.org/10.3390/su11236810>
- Chirieleison, C. and Rizzi, F. (2020). ISO 20121 Standard (event sustainability). *Encyclopedia of Sustainable Management*, 1-7. https://doi.org/10.1007/978-3-030-02006-4_137-1
- Dastbarhagh, H., Afroozeh, M., Mohammadzadeh, Y., Fadam, A. (2023). Investigating the Role Of Sport In Sustainable Environmental Development: A Case Study. *J Arch Mil Med*, 1(11). <https://doi.org/10.5812/jamm-132655>
- Derman, W., Badendorst, M., Blauwet, C., Emery, C., Fagher, K., Lee, Y., ... & Weiler, R. (2021). Para Sport Translation Of the Ioc Consensus On Recording And Reporting Of Data For Injury And Illness In Sport. *Br J Sports Med*, 19(55), 1068-1076. <https://doi.org/10.1136/bjsports-2020-103464>

- González-Serrano, M., Sanz, V., González-García, R. (2020). Sustainable Sport Entrepreneurship and Innovation: A Bibliometric Analysis Of This Emerging Field Of Research. *Sustainability*, 12(12), 5209. <https://doi.org/10.3390/su12125209>
- Idrees, M., Bibi, M., Naveed, J., Khan, A. (2021). Sports Tourism and Its Impact On Economic Growth Of A Developing Nation. *sbsee*, 4(3), 617-628. <https://doi.org/10.26710/sbsee.v3i4.2090>
- Jabot, R. (2022). For An Accounting Translation Of the Anthropocene: Fueling The Debate On Planetary Boundaries. *SAMPJ*, 1(14), 21-48. <https://doi.org/10.1108/sampj-09-2021-0390>
- Jamil, M., Rasheed, A. (2023). How Does Corporate Social Environment Contribute To Firm Sustainability. *RISUS*, 1(14), 77-86. <https://doi.org/10.23925/2179-3565.2023v14i1p77-86>
- Kizilgüneş, M., Koçak, F. (2021). Investigation Of Corporate Social Responsibility In Sports Within the Scope Of Corporate Sustainability. *The Journal of Eurasia Sport Sciences and Medicine*, 2(3), 70-83. <https://doi.org/10.53431/jessm.985779>
- Mcguire, J., 2019 <https://www.runnersworld.com/uk/training/marathon/a29808666/paris-marathon-carbon-neutral/> (Erişim Tarihi: 26.07.2023)
- Milner-Gulland, E. J., Addison, P., Arlidge, W. N. S., Baker, J., ... Watson, J. E. M. (2021). Four steps for the Earth: Mainstreaming the post-2020 global biodiversity framework. *One Earth*, 4(1), 75-87. <https://doi.org/10.1016/j.oneear.2020.12.011>
- Orr, M., Inoue, Y. (2019). Sport Versus Climate: Introducing the Climate Vulnerability Of Sport Organizations Framework. *Sport Management Review*, 4(22), 452-463. <https://doi.org/10.1016/j.smr.2018.09.007>
- Orr, M., Inoue, Y., Seymour, R., Dingle, G. (2022). Impacts Of Climate Change On Organized Sport: a Scoping Review. *WIREs Climate Change*, 3(13). <https://doi.org/10.1002/wcc.760>
- Ozili, P. (2022). Sustainability and Sustainable Development Research Around The World. *MGT*, 3(20). <https://doi.org/10.26493/1854-6935.20.259-293>
- Pazienza, M., Jong, M., Schoenmaker, D. (2022). Clarifying the Concept Of Corporate Sustainability And Providing Convergence For Its Definition. *Sustainability*, 13(14), 7838. <https://doi.org/10.3390/su14137838>
- Pereira, R., Filimonau, V., Ribeiro, G. (2019). Score a Goal For Climate: Assessing The Carbon Footprint Of Travel Patterns Of The English Premier League Clubs. *Journal of Cleaner Production*, (227), 167-177. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.04.138>
- Perić, M., Vitezić, V., Mekinc, J. (2016). Conceptualising Innovative Business Models For Sustainable Sport Tourism. *Int. J. SDP*, 3(11), 469-482. <https://doi.org/10.2495/sdp-v11-n3-469-482>

- Perna, F., Custódio, M., Oliveira, V. (2019). Local Communities and Sport Activities Expenditures And Image: Residents' Role In Sustainable Tourism And Recreation. *European Journal of Tourism Hospitality and Recreation*, 1(9), 49-59. <https://doi.org/10.2478/ejthr-2019-0006>
- Robberegt, T. (2023). How Corporate Real Estate and Facility Managers Perceive The Benefits Of Different Sustainability Interventions. *IOP Conf. Ser.: Earth Environ. Sci.*, 1(1176), 012032. <https://doi.org/10.1088/1755-1315/1176/1/012032>
- Rosman, M., Janipha, N., Sabli, N. (2022). The Benefits Of Energy Management System (Ems) In Building Sustainability Components. *IOP Conf. Ser.: Earth Environ. Sci.*, 1(1067), 012034. <https://doi.org/10.1088/1755-1315/1067/1/012034>
- Salimi, M., Dadgar, H., Taghavy, A. (2023). Providing a Sustainable Green Model For Large Sports Venues.. <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-2597720/v1>
- Sargin, S., Dursun, Y. (2023). Sustainable Consumption Behaviour: a Conceptual Assessment. *BMIJ*, 1(11), 400-412. <https://doi.org/10.15295/bmij.v1i11.2184>
- Savić, A., Bonić, L. (2022). Analysis Of the Impact Of Reporting On Environmental Performance Indicators On The Profitability Of European Companies. *FU Econ Org*, 167. <https://doi.org/10.22190/fueo220529013s>
- Shi, P., Bairner, A. (2022). Sustainable Development Of Olympic Sport Participation Legacy: a Scoping Review Based On The Pager Framework. *Sustainability*, 13(14), 8056. <https://doi.org/10.3390/su14138056>
- Thormann, T., Wicker, P. (2021). Determinants Of Pro-environmental Behavior Among Voluntary Sport Club Members. *Ger J Exerc Sport Res*, 1(51), 29-38. <https://doi.org/10.1007/s12662-020-00700-8>
- Thormann, T., Wicker, P., Braksiek, M. (2022). Stadium Travel and Subjective Well-being Of Football Spectators. *Sustainability*, 12(14), 7278. <https://doi.org/10.3390/su14127278>
- Trail, G., McCullough, B. (2019). Marketing Sustainability Through Sport: Testing the Sport Sustainability Campaign Evaluation Model. *European Sport Management Quarterly*, 2(20), 109-129. <https://doi.org/10.1080/16184742.2019.1580301>
- Triantafyllidis, S. (2018). Carbon Dioxide Emissions Research and Sustainable Transportation In The Sports Industry. *C*, 4(4), 57. <https://doi.org/10.3390/c4040057>
- Triantafyllidis, S., Davakos, H. (2019). Growing Cities and Mass Participant Sport Events: Traveling Behaviors And Carbon Dioxide Emissions. *C*, 3(5), 49. <https://doi.org/10.3390/c5030049>

- Triantafyllidis, S., Kaplanidou, K. (2022). Environmental Protection In Nature-based Sport Events: the Case Of Olympus Marathon. *Case Studies in Sport Management*, 11(1), S25-S28. <https://doi.org/10.1123/cssm.2022-0001>
- Triantafyllidis, S., Ries, R., Kaplanidou, K. (2018). Carbon Dioxide Emissions Of Spectators' Transportation In Collegiate Sporting Events: Comparing On-campus and Off-campus Stadium Locations. *Sustainability*, 10(10), 241. <https://doi.org/10.3390/su10010241>
- Wang, D., Zhang, E., Qiu, P., Hong, X. (2022). Does Increasing Public Expenditure On Sports Promote Regional Sustainable Development: Evidence From China. *Front. Public Health*, 10. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.976188>
- Xu, Z., Wu, J., Wu, J. (2021). Influence Of Beijing Winter Olympic Games Construction On Vegetation Coverage Around Zhangjiakou Competition Zone. *IJERPH*, 23(18), 12777. <https://doi.org/10.3390/ijerph182312777>
- Yang, S., Xu, J., Yang, R. (2020). Research On Coordination and Driving Factors Of Sports Industry And Regional Sustainable Development—empirical Research Based On Panel Data Of Provinces And Cities In Eastern China. *Sustainability*, 12(12), 813. <https://doi.org/10.3390/su12030813>
- Zhang, L., Yang, Y. (2023). Towards Sustainable Energy Systems Considering Unexpected Sports Event Management: Integrating Machine Learning and Optimization Algorithms. *Sustainability*, 15(15), 7186. <https://doi.org/10.3390/su15097186>